

บทที่ 7

บทสรุป

ปัญหาความเป็นบิดามารดา จากการวิเคราะห์มานั้นพบว่า เราจำเป็นต้องวิเคราะห์ความหมายของคำว่า “บิดามารดา” จากความเข้าใจที่มีอยู่เดิมเสียก่อน เพื่อนำมาใช้พิจารณาปัญหาในการอ้างสิทธิและข้อถกเถียง เรื่องใครคือบิดามารดาของเด็ก ซึ่งไม่อาจพิจารณาจากข้อเท็จจริงทางชีววิทยาเพียงอย่างเดียว ดังนั้นผู้เขียนจึงได้นำความหมายด้านสิทธิในการเลี้ยงดูทารกมาพิจารณาร่วมด้วย เพื่อหาความหมายของบิดามารดาที่ชัดเจน อันจะนำไปสู่เกณฑ์การตัดสินปัญหาว่าใครคือบิดามารดาของเด็กในกรณีการรับตั้งครรภ์ต่อไป

จากบทที่ 4 และ 5 แสดงให้เห็นว่า การเป็นผู้ให้กำเนิด ซึ่งหมายถึง บิดามารดาทางชีววิทยานั้นไม่ได้เป็นเงื่อนไขจำเป็นว่าต้องเป็นผู้มีสิทธิได้เด็กไว้เสมอไป ผู้เขียนได้วิเคราะห์ในประเด็นว่า การเลี้ยงดูเด็กควรต้องคำนึงถึงว่าเด็กเป็นผู้มีสิทธิในตนเอง ดังนั้นระหว่างบิดามารดาทางสังคมหรือหญิงรับตั้งครรภ์ ฝ่ายใดควรเป็นผู้ได้รับสิทธิในการทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรจึงต้องพิจารณาว่าฝ่ายใดจะทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูรวมทั้งการปกป้องสิทธิของเด็กได้ดีกว่าฝ่ายนั้นย่อมสมควรได้รับสิทธิในการเลี้ยงดูบุตรต่อไป และการที่บิดามารดาทางชีววิทยาไม่ได้มีสิทธิในการได้เด็กไว้ จะทำให้บุคคลนั้นยังคงความเป็นเจ้าของเด็กอยู่หรือไม่ โดยเฉพาะในกรณีหญิงรับตั้งครรภ์ซึ่งไม่ต้องการจะได้เด็กไปเลี้ยงดูยังคงมีสิทธิอะไรต่อทารกที่เกิดมาหรือไม่ และในกรณีที่หญิงรับตั้งครรภ์ ซึ่งเปลี่ยนใจกลับมาเรียกร้องสิทธิในการขอบุตรคืน แต่ถูกปฏิเสธซึ่งอาจเกิดจากการได้รับการตัดสินว่าเป็นผู้ไม่เหมาะสม หญิงรับตั้งครรภ์เหล่านี้ยังคงจะมีสิทธิอย่างไรต่อเด็กอยู่หรือไม่ และถ้ายังคงอยู่สิทธินั้นคืออะไร

ปัญหาการอ้างสิทธิความเป็นบิดามารดาทางชีววิทยาเป็นการอ้างสิทธิจากความเป็นเจ้าของไข่และเชื้ออสุจิ การอ้างสิทธิทำให้มองดูเสมือนว่าสิทธิของบิดามารดานั้นเป็นสิทธิในทรัพย์สินอย่างหนึ่ง โดยถือว่าตนเป็นเจ้าของบุตรด้วยเหตุที่เด็กเกิดจากเซลล์สืบพันธุ์ของตนเอง

ความคิดเช่นนี้ย่อมทำให้บิดามารดาปฏิบัติต่อบุตรเสมือนเป็นเจ้าของทรัพย์สิน กล่าวคือ มีสิทธิที่จะปฏิบัติต่อสิ่งของนั้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้, การนำไปแลกเปลี่ยน หรือแม้แต่นำไปซื้อขายกับผู้อื่น ก็ย่อมเป็นสิทธิของผู้เป็นเจ้าของสิ่งนั้น ดังที่เราเห็นได้อย่างชัดเจนจาก เรื่องการบริจาคเชื้ออสุจิและไข่ เป็นการกระทำที่ผู้บริจาคคิดว่าตนเองย่อมมีสิทธิความเป็นเจ้าของเชื้ออสุจิและไข่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิทธิทรัพย์สินในร่างกายของตนเอง แต่ผู้เขียนคิดว่าบุตรที่เกิดมาจากเชื้ออสุจิและไข่นั้นไม่อาจนำเรื่องสิทธิในทรัพย์สินดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับสิทธิความเป็นบิดามารดาได้ เพราะตามความหมายของสิทธิในความเป็นเจ้าของ ย่อมมีนัยว่าบิดามารดามีสิทธิที่จะปฏิบัติต่อบุตรหรือมีอำนาจควบคุมเหนือบุตรของตนโดยเด็ดขาด แต่ความจริงแล้วบิดามารดาไม่สามารถใช้สิทธิที่ตนมีต่อบุตรได้ทุกประการ โดยเฉพาะเห็นได้ชัดเจนว่ามีกรกระทำหลาย ๆ อย่างที่ถือว่าหากบิดามารดากระทำต่อบุตรของตนแล้ว ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรม เช่น การทำร้ายบุตรโดยการทุบตีอย่างรุนแรง, ใช้ไฟฟ้าจี้ตามร่างกาย, การกดศีรษะเด็กในน้ำ, การล่วงละเมิดทางเพศ, การขายบุตรสาวมาเป็นโสเภณี เป็นต้น เพราะเป็นการทำร้ายผลประโยชน์ของเด็ก ถ้ายอมรับว่าเด็กมีสิทธิในตนเองก็เท่ากับว่าเด็กมีคุณค่าในตัวของเขาเอง เด็กมีความรู้สึกและมีความสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ จนกลายเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ทักษะเช่นนี้ทำให้ไม่อาจเปรียบเทียบสิทธิบิดามารดากับความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เด็กไม่ใช่วัตถุสิ่งของหรือทรัพย์สินที่จะเข้าครอบครองโดยไม่คำนึงถึงสิทธิและคุณค่าในตัวของเขา แต่เนื่องจากความจำเป็นทางสรีรวิทยาของเด็ก นับตั้งแต่เกิดมาเป็นทารกยังมีความต้องการและจำเป็นที่จะต้องมีการดูแล ความไม่พร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจที่จะสามารถปกป้องตนเองให้พ้นจากอันตรายทางด้านกายภาพหรือยังไม่สามารถใช้สติปัญญาตัดสินใจ หรืออ้างสิทธิเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเองได้ ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูต้องทำหน้าที่ปกป้องสิ่งเหล่านี้ด้วยและโดยทั่วไปเราถือว่าบิดามารดาอยู่ในฐานะที่ดีที่สุดในการทำหน้าที่นี้มากกว่าบุคคลอื่น ๆ

ดังนั้นข้อโต้แย้งจากทัศนะที่ว่า บิดามารดามีสิทธิเหนือบุตรของตนจำเป็นต้องเข้าใจเสียใหม่โดยการนำสิทธิของเด็กมาพิจารณาร่วมด้วย กล่าวคือบิดามารดาจึงเสมือนเป็นผู้ได้รับสิทธิให้เป็นผู้รักษาผลประโยชน์ของเด็ก โดยให้ความสำคัญว่าจะปฏิบัติต่อบุตรเป็นจุดหมายใน

ตัวเขาเอง ซึ่งการกระทำดังกล่าวมิได้หมายความว่า เราจะปฏิบัติต่อเด็กทารกเสมือนที่เรากระทำต่อผู้ใหญ่ บิดามารดายังใช้สิทธิในการควบคุม หรือตัดสินใจแทนบุตรของตนได้ トラบเท่าที่การใช้สิทธิของบิดามารดาไม่ได้ละเมิดสิทธิหรือสวัสดิภาพของบุตร

จากข้อสังเกตข้างต้น ทำให้ผู้เขียนคิดว่า เราต้องตั้งหลักอยู่บนสิทธิพื้นฐานของเด็ก เพราะแม้ถือว่าบิดามารดาทางชีววิทยาจะมีสิทธิเบื้องต้นในการเป็นเจ้าของเด็ก แต่เด็กก็ไม่ใช่สิ่งของ เด็กคือบุคคลที่มีสิทธิพื้นฐานในชีวิต และมีคุณค่าในตัวของเขาเอง การเจริญเติบโตในครอบครัวซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาว่าเด็กจะได้รับการปฏิบัติอย่างถือว่าตัวเขาคือจุดหมายในตัวเองหรือไม่ สิทธิพื้นฐานของเด็กจะได้รับการตอบสนองและได้รับความเคารพหรือไม่ สิทธิเหล่านี้ย่อมสำคัญกว่าสิทธิในการเป็น “เจ้าของเด็ก” ในบริบทที่ใช้กับทรัพย์สินนั้น เจ้าของมีสิทธิที่จะทำอะไรก็ได้กับทรัพย์สินของตนเพราะทรัพย์สินมีค่าเพียงสิ่งของภายนอก แต่เด็กมิได้เป็นเช่นนั้น ดังนั้น “สิทธิ” ของบิดามารดาในกรณีนี้เป็นสิทธิในความเป็นเจ้าของที่ตามมาด้วย “หน้าที่” ในการให้ปัจจัยที่เด็กมีสิทธิได้รับด้วย หรือกล่าวได้ว่าการเป็น “เจ้าของ” โดยทั่วไปต่างจากการเป็นบิดามารดาที่ดี ซึ่งหมายถึงการมีสิทธิที่จะเลี้ยงดูเป็น “เจ้าของ” สิ่งที่มีสิทธิในตัวเองเช่นกัน ซึ่งก็ไม่ได้หมายความว่า บุคคลต้องปฏิบัติต่อบุตรโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเสมอไป ดังนั้นความหมายของการทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูก็เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลคุ้มครองสวัสดิภาพอย่างเพียงพอทั้งในด้านร่างกาย และจิตใจ การเอาใจใส่ให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรก็ไม่ได้หมายความว่าบิดามารดาไม่มีสิทธิที่จะใช้บุตรของตนอย่างสิ้นเชิง อีกทั้งการทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็ก ก็ไม่ใช่พ่อแม่จะลงโทษเด็กไม่ได้เลย เช่น การที่ชาวไร่ชาวนาให้บุตรช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ในไร่นา อาจจะไม่ใช่เพราะบิดามารดาเห็นแก่ประโยชน์ของตนเองมากกว่าบุตร การกระทำบางอย่างที่บิดามารดาใช้บุตรของตนอาจมีความหมายในการทำหน้าที่เลี้ยงดูบรมสั่งสอนบุตรของตนด้วย ดังเช่น การใช้บุตรอาจถือได้ว่าเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญ เป็นการอบรมสั่งสอนให้เด็กได้รับรู้ถึงกิจกรรมที่ควรปฏิบัติแก่ตนเองและผู้อื่น และเป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มประสบการณ์ชีวิตให้เด็กไปทีละเล็กละน้อย นอกจากนั้นหน้าที่ดังกล่าวก็อาจเข้าใจได้ว่าเป็นเสมือนหน้าที่ของบุตรในการตอบแทนพระคุณของบิดามารดา ซึ่งผู้เขียนไม่คิดว่าหน้าที่ของบุตรเช่นนี้จะเปรียบเทียบหรืออธิบายได้จากบริบทของ “ทฤษฎีพันธสัญญา” กล่าวคือความสัมพันธ์

ระหว่างบิดามารดาที่มีต่อบุตร เป็นการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในครอบครัว ซึ่งจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันโดยมีข้อตกลงแฝงอยู่ว่าบุตรจะต้องรับใช้บิดามารดาเสมือนเป็นการตอบแทนสิ่งที่บิดามารดามอบให้แก่ตนแบบทฤษฎีพันธสัญญา จะมีความหมายเช่นนั้นก็ต่อเมื่อบุตรมีอธิปไตยของตนเองซึ่งรวมไปถึงมีความสามารถที่จะไม่ต้องพึ่งพาบิดามารดา และมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะตัดสินใจว่าจะอยู่กับบิดามารดาต่อไปหรือไม่ เมื่อนั้นการอยู่กับบิดามารดาต่อไปอาจถือได้ว่าบุตรได้ร่วมทำพันธสัญญาที่จะตอบแทนบิดามารดาในการเป็นผู้ให้กำเนิดชีวิต และเลี้ยงดูตนเอง แต่กระนั้นก็ดีผู้เขียนเชื่อว่าความสัมพันธ์ที่บิดามารดาและบุตรมอบให้ซึ่งกันและกันมีความลึกซึ้งมากกว่าที่จะมองในบริบทของ “ทฤษฎีพันธสัญญาได้” เพราะทฤษฎีดังกล่าวมองความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ไม่ต่างไปจากความสัมพันธ์ระหว่างคนแปลกหน้า และพยายามหาความสัมพันธ์ที่ยุติธรรมซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรมิอาจพิจารณาได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนแปลกหน้า แต่เป็นเสมือนพันธะความผูกพันระหว่างบุคคลที่แนบแน่นเท่าที่มนุษย์พึงมีต่อกันได้ ความผูกพันทางด้านจิตใจที่มอบให้กันและกันด้วยความรัก ความอาทร เหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญของความสัมพันธ์ที่บิดามารดาและบุตรมีต่อกัน ดังนั้นผู้เขียนจึงมิอาจมองว่าความรักที่บิดามารดามอบให้กับบุตรจะเปรียบเทียบกับบริบทในทฤษฎีพันธสัญญา ดังเช่นที่มองในบริบทความยุติธรรมตามทฤษฎีพันธสัญญาได้

แต่ขั้นตอนในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เด็กจะได้รับจากการอบรมสั่งสอนของบิดามารดานั้น นอกจากขึ้นกับตัวเด็กเองแล้วยังขึ้นอยู่กับความเหมาะสมตามวัย ความพร้อมทางร่างกาย สติปัญญาของเด็ก ซึ่งก็เป็นหน้าที่ของบิดามารดาที่จะเป็นผู้คอยช่วยเหลือแนะนำว่าการกระทำสิ่งใดเป็นสิ่งถูกต้องเหมาะสม หรือการกระทำใดเป็นสิ่งที่พึงหลีกเลี่ยง ภาระหน้าที่เช่นนี้ทำให้เราต้องแยกแยะว่าสิทธิที่บิดามารดาได้รับในการปกป้องผลประโยชน์ของเด็กควรครอบคลุมถึงการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กด้วย ระหว่างที่เด็กเริ่มเรียนรู้มีบางครั้งที่การกระทำนั้นอาจนำอันตรายมาสู่ตัวเองโดยที่เขาไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ กรณีเช่นนี้ผู้เขียนคิดว่าเจตนาและวุฒิภาวะของผู้เป็นบิดามารดามีความสำคัญต่อการเลี้ยงดู ดังเช่นทัศนคติของลาฟอเรทที่เขาคิดว่า การได้รับสิทธิในการเลี้ยงดูบุตรจำเป็นต้องมีเกณฑ์ตรวจสอบว่า บุคคลนั้นมีความเหมาะสมเพียงพอหรือไม่ เพราะเด็กไม่สามารถปกป้องตนเองจากการทำร้าย หรือไม่อาจรักษาสวัสดิภาพ

ของตน หากบิดามารดาซึ่งอยู่ในฐานะปกป้องอันตรายแก่บุตรกลายเป็นผู้ทำร้ายบุตรของตนเอง แล้วจะให้เด็กไปขอความคุ้มครองจากผู้ใด อย่างไรก็ตามข้อเสนอเรื่องใบอนุญาตการเป็นบิดามารดา อาจเป็นข้อเรียกร้องที่มากเกินไป เพราะโดยปกติเราก็มักกฎหมายคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กอยู่แล้ว หากเด็กถูกทำร้าย หรือตกอยู่ในสภาวะการณ์ที่เสี่ยงต่ออันตราย เช่น มารดาเป็นผู้วิกลจริตทำให้ไม่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์เพียงพอในการเลี้ยงดูบุตร หรือเด็กถูกละเมิดสิทธิและไม่อยู่ในฐานะที่ได้รับการปกป้องสวัสดิภาพได้เพียงพอ ศาลก็อาจใช้อำนาจทางกฎหมายเพิกถอนสิทธิในการเลี้ยงดูบุตรได้ แม้แต่ในกรณีการรับบุตรบุญธรรมซึ่งเราได้พิจารณาในบทที่ 3 ว่าการกระทำนั้นต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาทางชีววิทยาเสียก่อน แต่ในกรณีที่ศาลพิจารณาว่า การอยู่กับบิดามารดาบุญธรรมจะก่อให้เกิดประโยชน์ที่ติดต่อเด็กมากกว่าอยู่กับบิดามารดาของตน ศาลก็อาจพิจารณาให้เด็กอยู่ในการคุ้มครองของผู้อื่นโดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดา เช่น ในปัจจุบันเราได้ข่าวว่า มารดาบางคนบังคับให้บุตรของตนขายบริการทางเพศเพื่อหาเงินเลี้ยงดูตนเอง การกระทำเช่นนี้จะนำไปสู่การเพิกถอนสิทธิในความเป็นมารดาหรือไม่ หากเรามองว่าสวัสดิภาพของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ เราย่อมเห็นว่าการปล่อยให้มารดาผู้นั้นคงเป็นผู้เลี้ยงดูต่อไป บุตรย่อมได้รับความทุกข์ทรมานทางร่างกายและจิตใจ โดยผู้เป็นมารดาของเธอเอง

ดังนั้นสำหรับกรณีที่เกิดความขัดแย้งระหว่างสิทธิของบุตรกับสิทธิของมารดาทางชีววิทยาดังตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนคิดว่าสิ่งสำคัญที่เราต้องตระหนักเป็นอันดับแรก คือ ความขัดแย้งนั้นเกิดจากสาเหตุใด และความขัดแย้งนั้นส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของเด็กถึงระดับที่กล่าวได้ว่าเป็นอันตรายต่อเด็กหรือไม่ หรือความขัดแย้งนั้นมีแนวโน้มจะส่งผลให้เกิดอันตรายต่อเด็กก็พึงได้รับการพิจารณาด้วย แต่การตัดสินใจในประเด็นนี้ก็เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนที่จะตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร ถือว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่ผู้อื่นมักจะไม่เข้าก้าวก่ายรบกวนมากนัก เพราะคนทั่วไปถือว่า ถึงอย่างไรบิดามารดาก็คงไม่ทำร้ายบุตรของตนเอง แต่ถ้าหากพิจารณาแล้วเห็นว่าความขัดแย้งนั้นมีผลกระทบต่อสวัสดิภาพของเด็กอย่างรุนแรง ดังเช่นในกรณีที่มารดานำบุตรมาขายบริการทางเพศ ผู้เขียนยอมรับว่าเราควรถือหลักสวัสดิภาพซึ่งจะยังประโยชน์แก่เด็กเป็นสำคัญเหนือกว่าสิทธิของมารดา โดยเฉพาะ

มารดานั้นใช้สิทธิของตนเองล่วงละเมิดสิทธิของบุตรรวมทั้งไม่ได้ทำหน้าที่ในการปกป้องรักษา สวัสดิภาพของบุตรเลย

ส่วนในกรณีความขัดแย้งเรื่องสิทธิในความเป็นเจ้าของบุตรระหว่างมารดาทางชีววิทยาหรือหญิงรับตั้งครรภ์กับบิดามารดาทางสังคม ซึ่งเป็นข้อถกเถียงที่เกิดขึ้นในการรับตั้งครรภ์ เราจะเห็นได้ว่าการอ้างสิทธิในการเลี้ยงดูเด็กระหว่างหญิงรับจ้างตั้งครรภ์และคู่สมรสดังตัวอย่างในกรณีเบบี เอ็ม คำพิพากษาของศาลก็คำนึงถึงประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็กเป็นสำคัญสำหรับผู้เขียนเองซึ่งยอมรับความเป็นมารดาของหญิงรับจ้างตั้งครรภ์ไม่ว่าเธอจะเป็นเจ้าของไข่หรือไม่ แต่เมื่อเกิดความขัดแย้งในปัญหาการอ้างสิทธิในการได้เด็กไปเลี้ยงดู ก็ไม่ใช่ว่าหญิงรับตั้งครรภ์จะได้รับสิทธิในการเลี้ยงดูบุตรทุกกรณีไป เพราะสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาก่อนก็คือ ฝ่ายใดจะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรได้ดีที่สุด เป็นเกณฑ์สำคัญในการตัดสิน ซึ่งการพิจารณาเช่นนี้จำเป็นต้องอาศัยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคลิกภาพ, อุปนิสัยใจคอ, วุฒิภาวะทางจิตใจและอารมณ์ การประกอบอาชีพและฐานะทางเศรษฐกิจมาร่วมพิจารณาด้วย แต่ที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใด ก็คือ ใครจะเป็นผู้ให้ความรักความอบอุ่นทางด้านจิตใจต่อเด็กได้ดีที่สุด ความผูกพันทางจิตใจเป็นพื้นฐานที่สำคัญมากกว่าฐานะทางเศรษฐกิจ ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวในบทที่ 6 เรื่องผลประโยชน์ของเด็ก

หากการทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็กไม่ได้คำนึงถึงสิทธิพื้นฐานของเด็กเป็นหลักในการพิจารณาให้ฝ่ายใดเป็นผู้ได้รับสิทธิในการได้เด็กไป อาจพบว่าบางคนที่ได้รับสิทธิในการเป็นเจ้าของบุตรอาจจะไม่ได้ทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ เช่น บางกรณีที่บิดามารดาทางสังคมมีฐานะทางเศรษฐกิจหน้าที่การงานดีกว่าหญิงรับตั้งครรภ์แต่บิดามารดาทางสังคมอาจต้องการมีบุตรเพื่อการสืบสกุล หรือสืบต่อหน้าที่การงานของตน การรับเด็กไปเลี้ยงดูโดยไม่คำนึงว่าบุตรก็มีชีวิตจิตใจมีสิทธิในความเป็นตัวของเขาเอง เด็กอาจได้รับการเลี้ยงดูทางกายภาพเป็นอย่างดีมีผู้ทำหน้าที่คอยดูแลแทนบิดามารดาทางสังคมซึ่งยุ่งอยู่กับภาระหน้าที่การงานตลอดเวลา เด็กอาจมีบ้านที่มั่นคงแต่ก็ไม่ได้รับความอบอุ่น หรืออาหารทางด้านจิตใจอย่างเพียงพอ เด็กที่อยู่ในภาวะขาดความอบอุ่นเช่นนี้ทางด้านจิตวิทยาถือว่าอาจก่อให้เกิดผลเสียทางด้านจิตใจของเด็กอย่างรุนแรง ซึ่งต่อไปในอนาคตการขาดความรักความอบอุ่นจากบุคคลที่ใกล้ชิดอาจเป็นพื้นฐาน

ที่ทำให้เด็กมีนิสัยไม่เชื่อมั่นในตนเอง หรืออาจกลายเป็นคนก้าวร้าวในอนาคตได้ จากกรณีเช่นนี้ ผู้เขียนคิดว่าเป็นเหตุผลหนึ่งที่สนับสนุนว่าผู้ทำหน้าที่เลี้ยงดูหรือผู้ที่ได้รับสิทธิในการได้เด็กไป จึงต้องผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบว่าสาม 5 สามารถทำหน้าที่เหล่านี้ได้อย่างเพียงพอ หรือเป็นผู้ที่ให้ความรักความห่วงใยเอาใจใส่แก่เด็กมากพอที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่น และความไว้วางใจต่อบุคคลนั้นดังเช่นที่เด็กพึงจะให้ต่อบิดามารดา

ปัญหาที่ผู้เขียนจะเสนอต่อไปก็คือ การที่บิดามารดาทางชีววิทยาไม่ได้ทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรของตนทำให้บุคคลนั้นยังคงความเป็นบิดามารดาอยู่หรือไม่ ซึ่งผู้เขียนจะขอวิเคราะห์ทั้งในกรณีหญิงรับตั้งครรภ์จะต้องการเรียกร้องสิทธิความเป็นมารดาลับคืนมาหรือไม่ก็ตาม ทั้ง 2 กรณีนั้นหญิงรับตั้งครรภ์ยังคงความเป็นเจ้าของบุตรอยู่หรือไม่ และถ้ายังคงอยู่หญิงรับตั้งครรภ์นั้นจะได้รับสิทธิอะไรต่อทารกที่เกิดมา

การพิจารณาความเป็นมารดาทางกฎหมายถือความสำคัญทางชีววิทยาเป็นหลักและถือว่าหญิงซึ่งเป็นผู้คลอดบุตรย่อมเป็นมารดาของเด็กที่เกิดมา ซึ่งหากนำมาพิจารณาในกรณีหญิงรับตั้งครรภ์แสดงว่า กฎหมายยอมรับความเป็นมารดาของหญิงรับตั้งครรภ์โดยไม่คำนึงว่าเธอจะเป็นเจ้าของไข่หรือไม่ก็ตาม แต่สิทธิในการเลี้ยงดูบุตรนั้นทางกฎหมายก็ยังคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็กเป็นหลักสำคัญในการตัดสินใจว่าใครควรจะได้เด็กไปเลี้ยงดูในประเด็นนี้ แสดงว่ากฎหมายแยกความเป็นมารดาออกจากสิทธิในการเลี้ยงดูบุตร ดังที่ผู้เขียนได้พิจารณาไปแล้วว่า เราต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็กมากกว่าการอ้างสิทธิของบุคคลอื่น ๆ เพราะการที่ฝ่ายใดได้รับสิทธิในการเลี้ยงดูนั้นเท่ากับผู้นั้นย่อมได้รับสิทธิในการอ้างสิทธิแทนเด็กด้วย ในภาวะที่เด็กยังไม่สามารถปกป้องผลประโยชน์ได้ด้วยตนเองผู้มาทำหน้าที่นี้จึงต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ เราเห็นได้ว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ว่า เด็กถูกทำร้ายจากบุคคลในครอบครัว ยิ่งเด็กยิ่งเล็กมากเท่าไร เขาก็ไม่สามารถไปเรียกร้องสิทธิคุ้มครองจากผู้อื่นได้ การคำนึงถึงสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กจึงมีความสำคัญ

การพิจารณาในประเด็นเรื่องหญิงรับตั้งครรภ์จะยังคงความเป็นมารดาหรือไม่ก็เช่นกัน เราก็จำเป็นต้องนำสิทธิของเด็กเป็นหลักในการพิจารณาด้วย แต่มีแง่มุมบางประการที่ต่าง

ไปจากแง่มุมทางกฎหมาย โดยการพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในอนาคตต่อ การคง ความเป็นมารดาของหญิงรับตั้งครรภ์ กล่าวคือจากข้อตกลงที่ทำให้หญิงรับตั้งครรภ์เพิกถอน สิทธิหน้าที่ในการเลี้ยงดูมีจุดประสงค์อย่างหนึ่งก็คือ เป็นความต้องการของบิดามารดาทางสังคม ที่ไม่ต้องการให้บุตรรับรู้ว่าตนไม่ได้เป็นบิดามารดาที่แท้จริงของเด็ก และเป็น การป้องกันไม่ให้ หญิงรับตั้งครรภ์ และเด็กเกิดความรู้สึกผูกพันอีกต่อไป กรณีเช่นนี้อาจนำไปเปรียบเทียบกับ การปกปิดว่าใครคือบิดามารดาทางชีววิทยา ในกรณีที่บิดามารดาทางสังคมรับเด็กมาเลี้ยงเป็นบุตร บุญธรรม ซึ่งการปกปิดเช่นนั้นก็มีผู้คาดว่าอาจส่งผลกระทบต่อเด็กเมื่อเขาโตขึ้น และได้รับรู้ความ จริงว่าตนไม่ได้เป็นบุตรที่แท้จริง เด็กบางคนอาจเกิดผลกระทบอย่างรุนแรง เกิดความสับสนทาง จิตใจและอาจปฏิเสธที่จะยอมรับความเป็นจริง หรือรู้สึกโกรธบิดามารดาผู้ทำหน้าที่เลี้ยงดูเขา มา โดยตลอด อย่างไรก็ตามปัญหานี้จะรุนแรงมากน้อยเท่าไรขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็น ภูมิทางจิตใจของเด็กเอง ความเอาใจใส่ดูแลความผูกพันระหว่างเด็กกับบิดามารดาผู้เลี้ยงดู ตน แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากผลกระทบทางด้านจิตใจที่เกิดขึ้นกับเด็กเป็นเรื่องที่ทำนายได้ยาก เด็กบางคนก็รู้ความจริงอาจได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจอย่างรุนแรง จนเกิดความสับสน และไม่มั่นใจต่อสถานภาพของตนเอง ความรู้สึกที่ว่าตนเองเป็นผู้ไร้ค่าแม้แต่มารดาก็ไม่ ต้องการเลี้ยงดู อาจมีผลกระทบทางจิตใจจนทำให้เด็กขาดความสุขในชีวิต ดังที่อภิปรายไว้ใน บทที่ 7 แม้บิดามารดาจะไม่ได้คาดหวังว่าตนจะได้รับผลตอบแทนจากบุตร แต่สิ่งหนึ่งที่บิดา มารดาจะได้รับก็คือความชื่นชมยินดี และความไว้วางใจที่บุตรมีให้ตน ดังนั้นหากเด็กรู้ว่ามารดา ผู้ให้กำเนิด คือ หญิงรับจ้างตั้งครรภ์ เด็กยอมรับได้หรือไม่ว่าตนเองไม่ได้ถูกซื้อขาย การที่ มารดาผู้ให้กำเนิดมีเจตนาจะทอดทิ้งตนให้บุคคลอื่นเลี้ยงดูย่อมมีผลกระทบทางจิตใจต่อเด็กไม่ น้อย ความไว้วางใจความเชื่อมั่นต่อบิดามารดาซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญที่เด็กพึงมีต่อบุพการี อาจเปลี่ยนแปลงไป เขาจะแน่ใจสถานภาพของตนได้อย่างไรว่าจะไม่ถูกทอดทิ้งหรือถูก แลก เปลี่ยนซื้อขายไปให้ผู้อื่นอีก

ดังนั้นหากเราถือว่าผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน และส่งผลให้ เกิดผลกระทบต่อภาวะทางจิตใจเท่ากับเป็นการทำร้ายเด็ก สิ่งที่คุณเขียนคิดว่าเป็นทางออกของ ปัญหาดังกล่าวซึ่งต่างไปจากแง่มุมทางกฎหมาย ก็คือการยอมรับความเป็นมารดาของหญิงรับ

ตั้งครรภในฐานะว่าเป็นเจ้าของเด็กอีกผู้หนึ่ง เพื่อให้เด็กไม่เกิดความรู้สึกว่าตนเองถูกทอดทิ้งจากมารดา เราต้องสร้างทัศนคติที่ดีให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมารดาของหญิงรับตั้งครรภว่าเป็นผู้มาทำหน้าที่แทนมารดาผู้เลี้ยงดู ซึ่งไม่สามารถทำหน้าที่นั้นได้เราต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้รับรู้ความจริงว่ามารดาผู้ตั้งครรภเป็นผู้มีพระคุณ เพราะทำให้เขาเกิดขึ้นมาในโลกและมารดาทั้งสองฝ่ายต่างก็ให้กำเนิดเขาขึ้นมาด้วยสายใยแห่งความรัก ความตั้งใจที่จะทำนุบำรุงเลี้ยงดูเขาเหมือนเช่นบิดามารดาอื่น ๆ กระทำต่อบุตรของตน การสร้างทัศนคติเช่นนี้ บิดามารดาผู้เลี้ยงดูและหญิงรับตั้งครรภต้องร่วมมือร่วมใจตกลงกันตั้งแต่ต้นที่จะสร้างความรู้สึกความผูกพันที่ดีให้เกิดขึ้นกับเด็ก บิดามารดาทางสังคมย่อมได้รับสิทธิในการทำหน้าที่เลี้ยงดูและในขณะที่เดียวกันมารดาที่ตั้งครรภก็ควรได้รับสิทธิที่จะสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก ได้รับสิทธิและโอกาสที่จะมาเยี่ยมเยียนแสดงความรักความเมตตาที่ตนมีต่อบุตรด้วยความบริสุทธิ์ใจ สิ่งเหล่านี้จะยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับทุกฝ่าย บิดามารดาทางสังคมไม่ต้องอึดอัด หรือคอยหวาดระแวงว่าบุตรจะล่วงรู้ความจริง หญิงรับตั้งครรภก็ไม่ต้องทนทุกข์ทรมานกับความรู้สึกว่าตนเป็นผู้ทอดทิ้งบุตร และเด็กก็รู้สึกว่าคุณค่า มีความมั่นใจว่าตนเกิดขึ้นมาด้วยความตั้งใจ ความรัก ความผูกพัน ที่ทุกคนมีให้แก่ตน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งในประเด็นเรื่องสิทธิความเป็นมารดาของหญิงรับตั้งครรภก็สามารถพิจารณาได้ว่าหญิงรับตั้งครรภยังคงมีสิทธิความเป็นเจ้าของบุตรอยู่ แต่การเป็นเจ้าของนั้นมีลักษณะของความ “เป็นเจ้าของร่วมกัน” ระหว่างบิดามารดาทางสังคมและหญิงรับตั้งครรภ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญที่มีเด็กเป็นศูนย์กลางของความรักความผูกพัน ทำให้เจ้าของในที่นี้ไม่เหมือนความเป็นเจ้าของในทรัพย์สินอื่น ๆ เช่นไม่เหมือนการเป็นเจ้าของที่ดิน ซึ่งเมื่อเกิดความขัดแย้งเรื่องสิทธิครอบครองก็นำอำนาจทางกฎหมายมาใช้ตัดสินถ่ายโอนอำนาจครอบครอง หรือแบ่งสิทธิในที่ดินได้อย่างเด็ดขาด แต่ความเป็นเจ้าของในตัวบุตรถือเสมือนว่าเด็กเป็นศูนย์รวมของผลประโยชน์ทุกอย่างที่เจ้าของต้องกระทำหน้าที่สนองตอบผลประโยชน์ของเด็กนั้น โดยไม่อาจแบ่งแยกออกได้ บิดามารดาทางสังคมและหญิงรับตั้งครรภจึงจำเป็นต้องใช้สิทธินั้นร่วมกัน เพียงแต่ต้องพิจารณาว่าฝ่ายใดสามารถตอบสนองต่อผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็กได้มากกว่ากัน ฝ่ายนั้นก็จะได้รับสิทธิในการได้เด็กไป แต่มีข้อเป็นการได้ไปอย่าง “เด็ดขาด” โดยอีกฝ่ายหนึ่งไม่ต้องเด็กมิได้ เนื่องจากผู้

เขียนพิจารณาว่าอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังคงความเป็นเจ้าของเด็กอยู่ แต่จำเป็นต้องใช้สิทธิความเป็นเจ้าของนั้นอย่างมีขอบเขตจำกัด เช่น ไม่สามารถให้เด็กมาอยู่กับตนได้ แต่ก็สามารถไปเยี่ยมเยียน แสดงความรักความห่วงใยที่ตนมีต่อบุตรได้เป็นต้น หรืออาจกล่าวได้ว่าการเป็นเจ้าของจะต้องเป็นเจ้าของที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของบุตรหรือมีหน้าที่ตอบสนองผลประโยชน์ของบุตรเป็นสำคัญ และเมื่อฝ่ายใดไม่สามารถสนองผลประโยชน์พื้นฐานบางประการของบุตรได้ ก็ต้องใช้สิทธิในขอบเขตจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับการทำหน้าที่ในขอบเขตที่ตนสามารถทำได้เท่านั้น

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรมของปัญหาการรับตั้งครรภ์ทั้งในเรื่องสิทธิ การเลี้ยงดู และสิทธิความเป็นบิดามารดาทางชีววิทยา ตลอดจนทั้งความชอบธรรมของสัญญา รับตั้งครรภ์ทำให้ผู้เขียนคิดว่าการแยกสิทธิความเป็นมารดาทางชีววิทยาออกจากสิทธิในการทำ หน้าที่เลี้ยงดูบุตรเป็นการกระทำที่ไม่ชอบธรรม โดยเฉพาะเมื่อเรานำสิทธิของเด็กมาพิจารณา ร่วมด้วยดังที่กล่าวไว้ข้างต้น พบว่าการคงความเป็นมารดาของหญิงรับตั้งครรภ์เป็นการปกป้อง ผลประโยชน์ที่เด็กควรจะได้รับในอนาคต คือ การได้รับรู้ว่าตนเองเป็นบุตรที่แท้จริงของใคร รวมทั้งเป็นการป้องกันการทำร้ายจิตใจเด็กจากกรณีดังกล่าวอีกด้วย และยังคงให้หญิงรับตั้งครรภ์มี สิทธิต่อเด็กแม้ว่าจะต้องได้รับสิทธิอย่างมีขอบเขตที่จำกัดก็ตาม แต่เธอจะใช้สิทธิเช่นนี้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับตัวของเธอเอง และถือว่าการทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์เป็นการกระทำที่ไม่ชอบธรรม ด้วยเหตุผลดังที่อภิปรายไว้ในบทที่ 6 ในประเด็นเรื่องการเอาเปรียบร่างกายสตรี และการทำ ร้ายเด็ก เพราะเป็นสัญญาที่เกี่ยวกับการให้กำเนิดทารก การตั้งครรภ์ ตลอดจนความเป็นมารดา ซึ่งเป็นความผูกพันที่มีความละเอียดอ่อน นอกจากนั้นแล้วจากการสัมภาษณ์ในเรื่องสิทธิใน อิสระภาพที่จะกำหนดตนเองและมีโน้ตสนธิเรื่องการยินยอมทำให้ผู้เขียนคิดว่าหญิงรับจ้างตั้ง ครรภ์ไม่ได้ให้ความยินยอมอย่างแท้จริงที่จะมอบบุตรให้กับคู่สมรส ข้อกำหนดและลักษณะของ สัญญารับจ้างตั้งครรภ์คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ว่าจ้าง หรือคู่สมรสที่มีบุตรยากมากกว่าหญิง รับตั้งครรภ์ นอกจากนั้นแล้วหญิงรับตั้งครรภ์เองก็คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับหรือค่า ตอบแทนมากกว่าผลประโยชน์ของเด็ก การได้เด็กมาโดยวิธีรับจ้างตั้งครรภ์ทำให้ดูเหมือนว่าคู่ สมรสคำนึงถึงความต้องการของตนเองจนกระทั่งไม่ได้คิดว่าการกระทำเช่นนั้นเสมือนเป็นการ

ชื่อชายเด็ก ดังนั้นการทำสัญญาซึ่งมีผลกระทบโดยตรงกับความสัมพันธ์เหล่านั้น ผู้เขียนจึงคิดว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบธรรม

แม้ว่าผู้เขียนจะคิดว่าการทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์เป็นการกระทำที่ไม่ชอบธรรม และถือว่าไม่อาจนำมาใช้โดยไม่เกิดปัญหาทางจริยธรรมที่กล่าวมาแล้ว แต่ก็ยังมีกรณีการรับตั้งครรภ์บางกรณีที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างชอบธรรม ถ้าหากมีการวางกฎเกณฑ์และได้รับความร่วมมือ ร่วมใจจากทุกฝ่าย กรณีดังกล่าวคือการรับตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นจากเจตนาอันบริสุทธิ์ของหญิงรับตั้งครรภ์และบิดามารดาทางสังคม ซึ่งหญิงรับตั้งครรภ์ต้องอยู่ในฐานะที่สามารถรับรู้ข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ หรือกล่าวได้ว่าเธอได้รับสิทธิในการตัดสินใจด้วยตัวของเธอเองอย่างเต็มที่ และการตกลงรับตั้งครรภ์นั้นเกิดขึ้นจากความยินยอมอย่างแท้จริงของเธอเอง ซึ่งจะส่งผลให้หญิงรับตั้งครรภ์และบิดามารดาทางสังคมสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีพร้อมที่จะร่วมกันวางแผนในการให้กำเนิดบุตร โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของบุตรเป็นสำคัญ นอกจากนั้นแล้วหญิงรับตั้งครรภ์ก็พร้อมที่จะได้รับสิทธิในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุตรต่อไปภายหลังการคลอด ซึ่งผู้เขียนคิดว่า กรณีเช่นนี้อาจเกิดขึ้นได้จากการรับตั้งครรภ์ในหมู่บุคคลผู้ใกล้ชิด เช่น ญาติพี่น้อง หรือเพื่อนสนิท เป็นต้น